ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 115, Nisan 2021, s. 74-89

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.49446>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
15.02.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.04.2021

Dr. Öğr. Üyesi Selma KARAAHMET BALCI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
selmakaraahmet@gmail.com

OKUL DENEYİMİ ve ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSLERİ EKSENİNDE RESİM İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: SAMSUN ÖRNEĞİ

Öz

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri Yüksek Öğretim Kurumu öğretmenlik programları lisans öğrencileri tarafından öğretmeni olacakları öğretim düzeyi ve alanında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Öğretmen eğitimi kapsamında uygulama dersleri, nitelikli öğretmen yetiştirilmesi hususunda büyük bir öneme sahiptir. Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına verilen teorik ve uygulamalı birçok bilginin gerçek anlamda hayat bulabileceği, öğretmen adaylarının bilgilerini ve mesleğe dair tutumlarını şekillendirecekleri dersler olması bakımından Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri son derece gereklidir. Araştırmanın amacı, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin işleyişini, bu derslerin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik düşünceleri üzerindeki yansımalarını ve lisans eğitimi ile okullardaki uygulamaların uyumu hususunda öğrenci görüşlerini alarak derinlemesine incelemek ve araştırmaktır. Bu araştırma; Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri ekseninde Resim İş Öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle durum çalışması olarak desenlenmiştir. Araştırma, yarı yapılandırılmış görüşmeye dayalı betimsel bir durum çalışmasıdır.

Anahtar kelimeler: Okul Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması, Görsel Sanatlar Öğretmeni, Sanat Eğitimi

FINE ARTS EDUCATION STUDENTS' OPINIONS ABOUT TEACHING PROFESSION ON THE AXIS OF SCHOOL EXPERIENCE AND TEACHING PRACTICE LESSONS: A CASE STUDY FROM SAMSUN

Abstract

School Experience and Teaching Practice courses are carried out by undergraduate students in Higher Education Institution teaching programs in educational institutions affiliated to the Ministry of National Education in the level and field of education in which they will be teachers. Teaching practice courses within the framework of teacher training are of great importance in educating qualified teachers. In teacher training programs, School Experience and Teaching Practice courses are extremely necessary as they are the courses where many theoretical and practical knowledge given to teacher candidates can come to life in real terms and shape their knowledge and attitudes towards the profession. The aim of the study is to examine and investigate the functioning of the School Experience and Teaching Practice courses in depth, the reflections of these courses on students' attitudes towards the teaching profession, and by taking students' views on the harmony between undergraduate education and practices in schools. This research was designed as a case study with the qualitative research method in order to determine the opinions of Fine Arts Education students towards the teaching profession in the axis of School Experience and Teaching Practice courses. The research is a descriptive case study based on semi-structured interview.

Keywords: School Experience, Teaching Practice, Visual Arts Teacher, Art Education

GİRİŞ

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinde öğretmen adayları mesleğin getirdiği tüm genel ve özel alan yeterliliklerinin farkına varıp, donanım ve deneyimlerini artırabilmektedir. Bu sayede geleceğin öğretmenleri olarak ders kapsamında yapılan uygulamalar ve gözlemler öğretmen adaylarına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır.

Günümüzde halen sanat olgusunun üst kültüre ait olduğu düşüncesi eşliğinde varlığını koruyan bir önyargı ile sanat eğitimi okullarda yeteri kadar önemsenmemektedir. Sanatın gerekliliğinin tam olarak farkına varamamış diğer alan öğretmenleri ve idarecilerle bir araya gelerek gerçekleri gözlemlene olanağı bulan görsel sanatlar öğretmen adayı kendisine düşen görevin bilincine daha çok varmaktadır. Görsel sanatlar öğretmenleri kendisi ile aynı bakış açısına sahip arkadaşları ile birlikte lisans eğitimi alırken her ne kadar derslerde işlenen konular arasında olsa görsel sanatlar alanının sorunlarını uygulamalı olarak gördüğünde mesleğin zorluğunun daha çok farkına varmaktadır.

Hızla değişen ve gelişen teknoloji eşliğinde eğitim ortamları varlığını korurken bir yandan da sürekli bir değişime uğramaktadır. Teknoloji ve sosyo-ekonomik koşulların ekseninde yükselen bir ivme kazanan eğitim öğretim programları sürekli güncellenmektedir. Bu güncellemelerin gerekliliği yadsınamazken öte yandan koşullar ne olursa olsun eğitim ve öğretmenlik mesleğinin varlığını her şartta sürdüreceği unutulmamalıdır. Günümüz çağdaş eğitim modelleri ve çağdaş bireyler yetiştirme eğilimi ile topluma her alanda fayda sağlanacaktır. Yaratıcı, girişimci, üreten, yenilikçi, bireysel sorumluluk sahibi, sürekli kendini

yenileyen insanlar bilgi çağının başarılı bireyleri olacaklardır. Bu niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi eğitimcilerin ve eğitim sisteminin sorumluluğudur (Atalay,1996; Bölükoğlu, 2002: 247).

Öğretmenlik mesleği için gelişen teknoloji eşliğinde tanım olarak farklılıklar ya da görevlerde yenilenmeler olsa da meslek varlığını ilelebet koruyacaktır. Çağdaş eğitim modellerinin, öğrenciyi birçok yönden geliştirmeyi hedeflemiş olmasından kaynaklı öğretmenlere düşen roller değişiklik göstermektedir. Ancak hiçbir teknoloji ürünü ya da yöntemi bir öğrenci ile öğretmeni kadar etkili iletişim ve empati kuramayacağı için öğretmenliğin önemi hiçbir zaman eksilmeyecektir. Günümüzde bir ülkenin her alanda kalkınabilmesi ve ilerlemesi ülkenin sahip olduğu nitelikli insan gücüne bağlı görünmektedir. Nitelikli insan gücü, nitelikli eğitimin sonucudur. Nitelikli eğitim ise öğretmenin niteliği ile yakından ilgilidir. (Büyükkaragöz-Çivi, 1999:3)

Bu nedenle araştırmada öğretmen adaylarının mesleğe bakış açılarını şekillendiren bir süreç olarak da değerli olan Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi dersleri ile öğretmen niteliğini artırmak için neler yapılabileceği tartışılmış ve mevcut durum değerlendirilmiştir. Bu açıdan, araştırmada; Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri ekseninde Resim-İş Öğretmenliği öğrencilerinin sorunları aşağıdaki gibi sınıflandırılmış ve;

- Öğretmenlik mesleğine bakış açıları
- Uygulama okulundaki fiziki koşulların eğitimlerine yansımaları
- Uygulama okulundaki sosyal ortam ve tutumların eğitimlerine yansımaları
- Lisans eğitimleri ve uygulama okulu arasındaki uyum
- Uygulama okulunda yaşadıkları sürecin eğitimlerine yansımaları

gibi temalar araştırma sorularını oluşturmuştur.

Özellikle sanat eğitiminin bireyin gelişimine olan olumlu katkıları göz önüne alındığında sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesine yönelik güncelleme ve iyileştirilmelere gerek duyulmaktadır. Önemi giderek artan öğretmenin, çağın değişen ve gelişen koşullarına paralel doğrultuda eğitimdeki rolü de sürekli olarak değişmektedir. Öğretmenlerden beklenen bu yeni roller doğrultusunda öğretmen eğitimi programlarında da değişiklikler yapılması gereği ortaya çıkmış, böylece eğitim fakülteleri yeniden yapılanma sürecine girmiştir (Yılmaz, M, 2006). 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı itibarıyla YÖK öğretmen yetiştirme programlarında güncellemelere gitmiştir. Bu güncelleme ile yedinci ve sekizinci dönem farklı adlandırmalar kullanılması yerine her iki dönem için Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II olarak derslerin isimleri değiştirilmiştir. Derslerde içerik bakımından önemli bir değişiklik olmamıştır.

Bu çalışmaya konu olan Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi dersleri için Yüksek Öğretim Kurumu – Dünya bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde 1994-1997 yılları arasında çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar Yüksek Öğretim Kurumunun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma” adı altında yürürlüğe girmiş (Koç, 2005: 45) ve 1998-1999 öğretim yılından itibaren de uygulanmaya başlanmıştır. Eğitim Fakülteleri programlarında yapılan değişiklikler “Fakülte-Okul İşbirliği” çerçevesinde “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” derslerini kapsamı içine almıştır.

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Dersleri

Öğretmen yetiştirilmesinde dünyaca kabul görmüş iki yaklaşım vardır. Bunlardan biri teori-pratik yaklaşım, diğeri ise pratik-teori yaklaşımıdır. Bu iki yaklaşıma göre de öğretmen adaylarının gerçek sınıf ortamında ihtiyaç duyacakları bilgi ve beceriyle karşı karşıya getirilmedikçe verilen teorik bilgilerin kendileri için bir anlam ifade etmeyecekleri yönündedir. (Azar, 2003:182) Azar'ın da bahsettiği gibi öğretmen eğitiminde, uygulanarak yerleşik hale gelmeyen teorik bilgi yetersiz kalacaktır. Öğretmen adaylarına lisans eğitimleri sürecinde birçok teorik bilgi sunulmakta ve varsayımlar üzerinden sınıf için olumlu ve ideal öğretmen davranışları kavratılmaya çalışılmaktadır. Ancak bu ideal öğretmen kavramının gerçek hayatta ne kadar uygulanabilir olduğunu kavramak için bilgilerin uygulamalı olarak tekrar edilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri önem taşımaktadır.

Okul Deneyimi öğretmen adayının öğrenme-öğretme süreci içinde uygulama okulunda gözlem ve öğretmenlik uygulaması yapması için planlanmış bir derstir. (YÖK/DB MEGP, 1999:2) Okul Deneyimi dersi, Öğretmenlik Uygulaması öncesi, öğretmen adaylarının hazırbulunuşluklarını istenilen düzeye getirmeye yöneliktir. Ayrıca bu ders, öğretmen adayının eğitim alanında edindiği birçok bilginin ardından gerçek okul ortamında, öğretmen ve öğrencileri gözlemlene olanağı bulabileceği, lisans eğitiminde aldığı bilgileri gerçek uygulamalar ile kıyaslayabileceği ilk ortamdır. Resim-İş Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yedinci dönemde aldığı bu ders özellikle uygulama alanının fazla olduğu görsel sanatlar dersinin verimini artırması bakımından değerlidir. “Fakülte-Okul İşbirliği” modelinin ilk aşaması olan Okul Deneyimi dersinde ideal olan öğretmen adayının bolca gözlem yaparak bu gözlemleri doğrultusunda kendi yol haritasını belirleyebilmesidir. Bu modelle, öğretmen adaylarının meslekî yeterliliklerini geliştirmeleri, mesleğin gerektirdiği teorik bilgi alt yapısını, eğitim ortamlarına uygulayabilme becerisi kazanmaları ve öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu tavır takınmaları hedeflenmiştir.

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin işleniş biçimleri uygulama öğretmenine, uygulama okuluna, öğretim elemanına ve öğrencilerin durumuna göre değişiklikler göstermektedir. Fakültede çoğu derslerde tek tip eğitim verilirken uygulama okullarına gidildiğinde birçok okul ve öğrenci türü öğretmen adaylarının karşısına çıkmaktadır. Bu çalışmanın ortaya çıkma sebeplerinin en başında ise, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerini olması gerektiği şekilde yürütemedikleri yönde yaptıkları değerlendirmeler gelmektedir.

Çoğu kez uygulama okullarında, okul müdürü ve uygulama öğretmenin bakış açısına göre şekillenen bu dersler öğretmen adaylarında eşit oranda deneyim kazanamama durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmaya konu olan öğretmen adayı grubunun hem Okul Deneyimi hem de Öğretmenlik Uygulaması derslerinde sürecin istendik yönde ilerlemediği saptanmıştır.

Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitimsi

Sanat eğitimi, okullarda yalnızca öğrencilerin nitelikli resimler ya da sanat eserleri yapmalarını sağlamak, onları birer sanatçı gibi yetiştirmeye çalışmak amacıyla verilmemelidir. Sanat aracılığıyla eğitim ve öğretim üzerinde durulmalıdır. Burada önemli olan, ürüne (esere) yönelik bir çıktı için sanat eğitimi vermek değildir. Sanat eğitimcilerinin sürece odaklanması ve

bu süreçte bir takım pozitif değerlerin çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine katkı sağlamasına dönük etkinlikler düzenlemesi gerekmektedir.

Çocuğa verilen sanat eğitiminin hedefi; çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel özelliklerini geliştirmek, yaratıcılığını ortaya çıkarmak, kendini ve yeteneğini keşfetmesine olanak tanımak, özgün düşüncüyü ve estetik anlayışı kavratmak, haz almasını ve duygusal açıdan rahatlamasını sağlamak olarak özetlenebilir. Eğitim kurumlarının en büyük amacı yaratıcı ve yapıcı bir toplum yaratmaktır. Yaratıcılık her alanda yeni, özgün, işe yarar fikirler ve buluşlar ortaya koyabilmektir. Yaratıcılığın gelişebilmesi için bilim, sanat ve teknoloji birbirini tamamlayan alanlardır.

Ne yazık ki ülkemizde sanat eğitimi birçok ebeveyn, eğitimci, idareci tarafından öncelikli alanlar arasında görülmemektedir. Bu durumun sebepleri arasında sosyo-ekonomik koşulların olduğu kabul edilebilir. Velilerinin çoğunun çocuklarının gelir düzeyi yüksek meslek sahibi olabilmelerini sağlamak için diğer alanlara yönlendirdiği gözlemlenmektedir. Bilimsel araştırmalara göre örgün eğitim içinde mümkün olduğunca erken yıllarda başlatılan sanatsal etkinlik ve süreçler, kısa adıyla sanat eğitimi, çocukların daha çok zihinsel ve bilişsel alanlar denilen matematik, fen ve doğa bilimleri gibi derslerde daha başarılı olmalarına yol açmaktadır. Sanat eğitimi gören çocuklarla, sanat eğitimi görmeyen çocuklar arasında yapılan kıyaslamalı araştırma ve temalar bu gerçeği doğrulamaktadır (G.S.E. Raporu 1982).

Eğitim süreci ve öğretim teknikleri eğitim ortamının kalitesini artıran temel unsurlardandır. Başta teknoloji etkisi olmak üzere hızla değişen ve gelişen çağın şartlarıyla birlikte diğer alanların yanı sıra görsel sanatlar alanı ile ilgili de yeni yeni özel öğretim yöntemleri uygulamaya konmaktadır. Alana özgü öğretim yöntemlerinin benimsenmesi bakımından öğretmen adaylarının mesleki bakış açılarının öğrenilmesinin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda yürütülen Görsel Sanatlar dersinin daha kapsamlı ve verimli öğretilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Sanat öğretimi ortamlarında gözlemlenen sorunların çözümünde, yönetim ve aile desteği işbirliğinde olunması koşulu ile öğretmenler başrolde bulunmaktadır. Disiplin temelli sanat eğitimini benimseyen, problemlere karşı analitik düşünme kabiliyeti yüksek, sanat yoluyla etkili iletişim kurabilen, milli ve ahlaki değerlere bağlı öğretmenler yetiştirmek fakültelerin temel hedeflerindendir.

Çoğunlukla uygulamalı konuları kapsayan sanat eğitimi alanında öğretmen adaylarının, öğrencilerle sanat yolu ile iletişim kurabileceğini fark edebileceği bir ortam olması bakımından Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri önemlidir.

YÖNTEM

Bu çalışma Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının lisans eğitiminin yedinci ve sekizinci dönemlerinde aldığı Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri ekseninde mesleğe yönelik görüşlerini belirlemek için hazırlanmıştır. Söz konusu derslerde araştırmacının danışmanlığını yaptığı öğrencilerle gerçekleştirdiği gayri resmi görüşmeler ve gözlemler sonrasında konu üzerinde çalışılmasına gerek duyulmuştur.

Bu araştırma; Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri ekseninde Resim İş Öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışmaları genelde nitel araştırma yaklaşımlarından biri olarak görülmektedir. Bir tek bireyden bir okula kadar değişik birimlerin ele alınabileceği durum çalışmaları araştırmacılara zengin ve ayrıntılı veriler

sunarken, diğer nitel araştırma yaklaşımlarında olduğu gibi genelleme amacı taşımamaktadır (Lichtman, 2006: 73-77). Araştırma, yarı yapılandırılmış görüşmeye dayalı betimsel bir durum çalışmasıdır.

Araştırmanın çalışma grubu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Öğretmenliği 2019 yılı mezunlarından 8 kişiden oluşturmaktadır. Çalışma grubu; ölçüt örnekleme aracılığıyla belirlenen Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin her ikisinde de danışmanlığı araştırmacı tarafından yürütülmüş olan 8 öğretmen adayından meydana gelmektedir. Aday öğretmenler Samsun'un İlkadım ilçesine bağlı iki farklı okulda uygulama derslerini yürütmüştür.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 7 ana soruya eşlik eden 8 tane destek soru ile şekillendirilmiştir. Geçerlilik çalışması bir alan uzmanı ve nitel araştırmacı tarafından sağlanmıştır. Gönüllülük esasına dayanarak 8 öğretmen adayı ile gerçekleştirilen görüşmeler kendilerine uygun tarih ve saatte gerçekleştirilerek ortalama 8 dakika sürmüştür. Araştırmacının gözlemleri, alanyazın taraması ve yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi dersi ile ilgili içerik, amaç, işleyiş ve önemine dair bilgilerin ortaya konmasında ise öncelikle Fakülte-Okul İşbirliği kılavuz kitabı (YÖK/Dünya Bankası MEGP, 1998) temel alınmış olup, doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur.

Verilerin analizi yapısı gereği, tümevarımsal analiz yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Tümevarımsal analiz; veri toplamak ve daha sonra veri bölümlerini kodlara, temalara ve daha geniş bakış açılarına ayırarak onları anlamaya yönelik araştırma sürecidir (Creswell, 2017:286). Buna göre araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme dökümleri, kod ve temalara ayrılarak geniş, birleştirilmiş ve bütüncül bir bakış oluşturulmuştur. Analiz sonucunda elde edilen veriler kod ve temalar ışığında bulgulara dönüştürülerek alanyazın eşliğinde yorumlanmış ve sonuçlandırılmıştır.

Bulgular

Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin nasıl yürütüldüğüne ilişkin saptamalarda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda 2018-2019 öğretim yılı öğrencilerinden 8'i katılmıştır. Her iki ders için de tutarlılık olması bakımından araştırmaya katılan öğretmen adaylarının hem Okul Deneyimi hem de Öğretmenlik Uygulaması derslerini araştırmayı yapan öğretim elemanı ile yürütmüş olmasına özen gösterilmiştir. Yaş aralığı 21-22 olarak belirlenen katılımcıların 6'sının kız 2'sinin erkek olduğu tespit edilmiştir. Tümevarımsal analiz sonucunda 6 tema 27 kod elde edilerek aşağıdaki gibi tablolastırılmıştır. Araştırma verilerinden elde edilen kod ve temalara ilişkin bulgular görüşmelerden yapılan doğrudan alıntılar ve alanyazın taraması ışığında yorumlanmıştır.

Tablo 1; Analiz sonucu elde edilen tema ve kodların dağılımı

Öğretmenlik mesleğine bakış açılarına ilişkin bulgular

Bu tema altında öğretmen adaylarına sorulan sorulara alınan yanıtlar doğrultusunda 5 farklı kod elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının mesleğe karşı bakış açısını ve meslek hakkında edindikleri gözlemlerini aktarırken çoğu kez olumsuz değerlendirmelerde bulunduğu saptanmıştır. Elde edilen kodlar; mesleki istek, tecrübe, beklentiler, zorluklar ve kolaylıklar olarak aşağıdaki gibi örneklerle açıklanmıştır.

1. **Mesleki istek:** Bu konuda çoğu kez uygulama öğretmenin istekli, hevesli olmasına bağlı olarak sınıfın ve öğretmen adayının da tutumlarının değiştiği vurgulanmıştır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki bu isteklilik döngüsünün performansı oldukça etkilediği de görüşmelerle saptanmıştır. Emeklilik yaşı yaklaşmış veya geçmiş uygulama öğretmeni ile çalışan öğretmen adayları bu öğretmenlerin mesleğe karşı gösterdikleri bıkkınlığın ve boş vermişliğin öğrencilere olumsuz yansıdığını gözlemledikleri anlaşılmaktadır.
2. **Tecrübe:** Yapılan görüşmelerin çoğunda öğretmen adaylarını en çok zorlayan unsurlardan birinin tecrübesizlik olduğu saptanmıştır. Uygulanması bakımından çok zor olduğu düşünülmeyen öğretmenlik mesleğinin bilgi birikimi kadar tecrübe gerektirdiği vurgulanmıştır.

3. *Beklentiler:* Öğretmen adaylarının lisans öğrenimi boyunca aldığı teorik bilgiler neticesinde oluşturduğu beklentilerin birçoğunun gerçek yaşamda sağlanmadığı anlaşılmaktadır. İdeal öğretmen olmak isteği ile hazırbulunuşluğu yüksek sınıflar hayal eden öğretmen adayları gerçek sınıf ortamında çok sayıda öğrenci olması, malzeme eksikliği, fiziki koşullar gibi nedenlerle çocukların da isteksiz olduğunu ve bu durumun mesleği olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir.
4. *Zorluklar:* Sınıf mevcudu, fiziki yetersizlikler, malzemesi olmayan öğrenciler ve Türkçe bilmeyen öğrenciler, öğretmen adaylarını en çok zorlayan durumlar olarak ifade edilmiştir. Özellikle çok sayıda öğrenci ile eşit ilgilenmenin ve uygulama yapmanın zorluğundan öğretmen adaylarının çoğu bahsetmektedir.
5. *Kolaylıklar:* öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin aslında kolay bir iş olduğunu fakat koşulların mesleği uygulamayı zorlaştırdığını vurgulamışlardır.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tema altındaki kodları çeşitlendirirken katılımcı cevaplarından örnek olabilecek referans cümlelerin bazıları doğrudan alıntı olarak aşağıda verilmiştir;

“...disiplini elden bırakmamak önemli bende ileride öyle olmayı düşünüyorum...”
(B.K.)

“... 6 kişi sınıfa girip ders işlemeye çalıştık fakat kalabalık olduğumuz için ders işleyemedik. staj öğretmenimizle bazı sorunlar yaşadık. Öğrenciler bizi pek dinlemedi ders işleyemedik...” (E.A.)

“...İkinci dönemdeki çocuklar öğretmene saygı duymuyor derse karşı ilgi istek yok bu kez bana da yansıyor ve acaba sorun bendemi diye insan sorguluyor...” (M.B.K.)

“...Tek başıma olsaydım benim için daha iyi olacaktı...” (E.A.Y)

Uygulama okuluna ilişkin bulgular;

Öğretmen adaylarına yaptıkları gözlemlerle ilgili fikirlerinin sorulduğu soruların yanıtlarında uygulama okulu ile ilgili birçok görüş saptanmıştır. Bu tema altında çeşitlenen ve farklı açılardan uygulama okuluna dair değerlendirmelerin ele alındığı kodlar aşağıdaki gibidir.

1. *Okul İdaresi:* Öğretmen adayları çoğunlukla idareci ile hiç iletişim kurmadıklarını dile getirmiştir. İdarecilerle ilgili görüşleri sorulduğunda Okul Deneyimi dersi için fikir beyan edemezken Öğretmenlik Uygulaması dersi için gidilen uygulama okulunda okul müdürünün zorlaması ile derse girmek yerine duvar resmi yaptıklarını dile getirirken idareci ile olan etkileşimlerinin olumlu geçmediği anlaşılmaktadır.
2. *Ders Saat Yetersizliği:* Öğretmen adayları ders sürelerinin yetersiz olması ile alakalı birçok sorunu dile getirmişlerdir. Bir ders süresi içerisinde etkinliklerin tamamlanamamasının yanı sıra ayrıca öğretmen adaylarının gözlem ya da uygulama yapabileceği kadar ders sayısı olmaması da ayrı bir problem haline gelmiştir.

3. *Karşılaştırma:* Her iki dönemde de gidilen uygulama okulunda çeşitli olumlu ve olumsuz durumların olduğunu ifade eden öğretmen adayları sıklıkla karşılaştırmalar yaparak öğretmen, öğrenci ve idareciler arasında kıyaslamalara gitmiştir.
4. *Gönüllülük:* Özellikle dördüncü sınıf ikinci dönemde olan Öğretmenlik Uygulaması dersi için; öğretmen adaylarının derslere aktif katılımından ziyade sürekli duvar resmi yapmalarının istenmesi bu durum karşısında gönüllü olmadıklarını göstermektedir. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde tamamı bu durum için gönüllü olmadığını dile getirmiştir. Okul müdürünün organize ettiği bu etkinlikte öğretmen adayları çok ciddi emek harcarken öğretmen-öğrenci etkileşimi bakımından oldukça verimsiz bir dönem olduğu açıkça belirtilmiştir.
5. *Faydacılık:* Esasında çocuklara ve okula fayda sağlayacak duvar resmi etkinliğinin kendilerine zevk verdiğini ifade ederken bir yandan da derslere katılmayıp sürekli koridorda resim yapmalarının onları mutsuz ettiğini ifade etmişlerdir.
6. *Fiziki imkânlar:* Oturacak yer bulamama; öğretmen adayları okul deneyimi dersi için sınıflara 4 ya da 6 kişi olarak girmek zorunda kaldıklarından çoğu kez sınıflarda oturacak yer bulmayıp kendi sandalyelerini taşıdıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumun öğrencilerin gözünde öğretmen itibarı kazanmalarını zorlaştırdığını da ifade etmişlerdir.

Atölye olmaması; uygulama okullarının ikisinde de görsel sanatlar dersi için özel bir atölye olmaması öğretmen ve öğrencilerin uygulama yapmalarını güçlendiren bir durum olarak dile getirilmiştir. Özellikle okul deneyimi için gidilen uygulama okulunda fiziki koşulların gayet iyi olmasına rağmen önemsenmediği için görsel sanatlar atölyesinin bulunmaması öğretmen adaylarının ilgisini çeken diğer bir durumdur. Öte yandan öğretmenlik uygulaması için gidilen uygulama okulunda imkân olmamasına rağmen okulu güzelleştirme çabasının varlığı da ilgi çeken bir durum olmuştur. Buradaki en büyük karmaşa okulu güzelleştirmek için öğretmen adaylarının işgücüne gereğinden fazla başvurulmuş olmasıdır. Sanatı önemseyip okulu güzelleştirmeye çalışırken sanat eğitimcisine kendisini geliştirebileceği uygulama yapabileceği ortam sağlanmaması da öğretmen adayları tarafından eleştirilen bir durumdur.

7. *Ders kapsamı dışında eylem;* Öğretmenlik Uygulaması için gidilen uygulama okulunda öğretmen adaylarının kendilerini sınıf içinde ve öğretmenler odasında görmelerine imkan verilmediği gözlemlenmiştir. Bu durum öğretmen adaylarında öğretmenlik mesleğini icra etmekten ziyade sürekli duvar resmi yaptırılarak kendilerinden faydalandığı hissi meydana getirmiştir.

Uygulama okuluna ilişkin tema altındaki kodları çeşitlendirirken katılımcı cevaplarından örnek olabilecek referans cümlelerin bazıları doğrudan alıntı olarak aşağıda verilmiştir;

“...duvar faaliyetleri yapmamızı okul müdürü ve öğretmenler istedi. İlk başta gönüllü değildik gidip dersimize girmek istiyorduk ama sonradan mecbur kaldık...” (M.B.K.)

“... düşünen üreten çocuklar yetiştirmeyi düşünürken duvar boyayan ya da sürekli boya kullandırıp resim yaptıran öğretmenlerin olduğunu gördüm...” (A.Ç.)

“...öğretmenler bile bize boyacı dedi. Öğrenci niye demesin. Tabii ki bi koridoru bırakın bi dolabı bile renklendirmek çok güzel. Ama kesinlikle eğitime katkı sağlamadı...” (B.K.)

“...müdür bey ve resim öğretmenleri istedi. Gönüllü değildim ama stajyer olduğumuz için zorunda bırakıldık...” (E.A.)

“...bir resim atölyesi kurmamışlar...” (B.K.)

Ama en çok dikkatimi çeken şey staj okulunda öğretmenler odasında kadın ve erkek öğretmenler odasının odalarının bir duvarla ayrılmış olmasıydı. B.K.

“...okulda staj yapmamız öğrencilerle kaynaşmamız gerekirken. Bizi tatlı dille sürekli duvar boyamaya ittiler...” (A.D.O.)

“...idareciyi hiç görmedim tanımıyorum...” (E.Ç.)

Uygulama okulunda yaşadıkları sürecin eğitimlerine yansımalarına ilişkin bulgular;

Öğretmen adayları dördüncü sınıfın bir ve ikinci dönemlerinde aldıkları Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin kapsadığı süreci değerlendirirken zaman zaman problemlere farklı açılardan da yaklaştıkları görülmektedir. Süreci etkileyen birçok etken olmuştur. Bunlardan bazıları fiziki koşullara bazıları ise öğretmen-öğrenci tutumlarına dayalı olarak şekillenmiştir. Süreç hakkında öğretmen adayları ile görüşme yapılırken ortaya çıkan kodlar aşağıdaki gibidir.

1. *Öz değerlendirme:* Öğretmen adayları süreç içinde yaşadıkları zorlukları aktarırken zaman zaman öğrenci üzerinde otorite kurmanın düşündüklerinden çok daha zor olduğunu gördüklerinde bu durumun kendi başarısızlıkları olabileceği yönünde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.
2. *Kişisel Gelişim:* Yapılan görüşmelerde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin öğretmen adaylarının hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine katkı sağladığı bulgulanmıştır. Dersler planlandığı şekilde yürütülmüş olsaydı daha çok gözlem ve uygulama eşliğinde bu gelişimin de daha iyi olacağı görüşmelerde vurgulanmıştır.
3. *Ders Süresi:* Öğretmen adayları derslere düzenli olarak katılmak istediklerini ancak öğretmenlik uygulamasında okulda bulundukları sürenin çoğunun duvar resmi yaparak geçtiklerini vurgulamıştır. Okul deneyimi dersine haftada 4 saat öğretmenlik uygulaması dersine ise haftada 4 saat duvar boyamak için 1 saat de derse katılım için gittiklerini ifade etmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK işbirliği ile organize edilen Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin seçilen okullarda uygulama saatini karşılayacak kadar Görsel Sanatlar dersi olmayışından ötürü verimsiz olduğu anlaşılmaktadır. Her iki dönemde de gidilen uygulama okulunda Görsel Sanatlar dersi yeteri kadar olmadığından ve öğretmen adaylarının sayısı fazla olduğundan çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Yeteri kadar ders olmayışı öğretmen adaylarının deneyim yaşamasına engel bir durum olarak sürekli tekrar etmiştir.
4. *Öğretmen adayı sayısının fazlalığı:* Gidilen uygulama okullarında görsel sanatlar öğretmenin sayısı az olduğundan öğretmen adayları uygulama derslerine topluca

katılmak durumunda kaldıklarını ve bu durumun süreci olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır.

5. *Verimsizlik*: Esasında teorik bilgilerin uygulamaya aktarıldığı ve meslek öncesi deneyim kazandırma olanağı sunması bakımından oldukça önemli olan öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin, planlandığı şekilde ilerlemediğinde öğretmen adayının gözünde zaman kaybı olarak değerlendirildiği gözlemlenmiştir. Karşılaşılan problemler sürecin verimsiz olarak nitelendirilmesine yol açmıştır.

Öğretmen adaylarının uygulama okulunda yaşadıkları sürece ilişkin tema altındaki kodları çeşitlendirirken katılımcı cevaplarından örnek olabilecek referans cümlelerin bazıları doğrudan alıntı olarak aşağıda verilmiştir;

“...biz hiç ders anlatamadık...” (E.Ç.)

“...okulda toplamda 15 saat bile ders olmamasına rağmen iki öğretmen var. Okulda girebileceğimiz ders yoktu...” (M.B.K.)

“...ders saati az öğrenci sayısı çoktu...” (E.A.)

“...kalabalık bir sınıfta nasıl zorluklar olur hepsini gördük...” (E.Ç.)

“...altı kişi birlikte gittiğimizde bireysel gelişimimize katkı sağlamıyordu...” (M.B.K.)

“...tecrübesiz olduğumuz için biraz zordu. Teorik bilgilerin uygulamada çok bir işe yaramadığını gördük...” (M.B.K.)

Uygulama okulundaki sosyal ortam ve tutumların eğitimlerine yansımaları ilişkin bulgular;

Öğretmen adayının uygulama okulunda karşılaştığı uygulama öğretmenin, diğer öğretmenlerin, idarecilerin ve öğrencilerin tutumları mesleğe bakış açısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu tutumlar okuldan okula, öğretmenden öğretmene, öğrenciden öğrenciye farklılık göstermektedir. Hem okul deneyimi hem de öğretmenlik uygulaması okulunda ikiye ayrılmış görsel sanatlar öğretmeni ile birlikte süreci yürüten öğretmen adaylarının gözlemleri farklılık göstermektedir. Bu durum zaman zaman farklı sınıflara göre de değişiklikler gösterirken öğretmen adaylarının en çok etkilendiği davranışlar öğretmenlerden gördükleri tutum ve davranışlar olmuştur.

1. *Uygulama öğretmenin tutumu*: Uygulama öğretmenlerinin mesleğe bakış açısı, dersi işleyiş biçimi, deneyimlerini aktarış şekli öğretmen adayının gözlemlerinin çıktısı olarak görüşmelere yansımıştır. Okul deneyimi dersi için gidilen okulda uygulama öğretmenlerinden birisi ile çalışan öğretmen adayları iletişim sorunu yaşadığını vurgularken diğer öğretmen ile çalışan grup uygulama öğretmenin kendilerine çok yardımcı olduğundan bahsetmiştir. Bu gibi durumların oluşmaması için uygulama öğretmenlerinin değerlendirme altında olması, sık sık hizmet içi eğitimlere dahil edilmeleri ve denetlenmeleri gerekmektedir. Aksi halde öğretmen adaylarının mesleğe bakış açıları öğretmenin de etkisi ile olumsuz şekillenecektir.
2. *Öğrenci tutumu*: Öğrencilerin uygulama öğretmene ve öğretmen adayına zaman zaman saygısızlık yaptığı vurgulanırken okul deneyimi dersinde ise öğrencilerin

hazırbulunuşluğunun yüksek olduğu vurgulanmıştır. Derse karşı istekli olsalarda gelişimleri gereği dönem dönem agresifleşen öğrenciler olduğundan söz edilmiştir. Özellikle uygulama öğretmenin öğrencilerle daha önceden kurduğu bağın öğrencilerde rehavete ve saygısızlığa yol açtığını, bu durumun kısa sürede öğretmen adayına da yansıdığını tüm adaylar dile getirmiştir. Öğretmenlik uygulaması dersinde sıklıkla koridorlarda resim yaparken izlenen öğretmen adaylarının sınıfa girdiğinde öğrenciler tarafından saygın bulunmadığını ifade eden öğretmen adayları olmuştur.

3. *Diğer öğretmenlerin tutumu:* Öğretmen adayları okul deneyimi dersinde uygulama okuluna gittiklerinde özellikle öğretmenler odasında kadın ile erkek öğretmenlerin ayrı ayrı yerlerde oturup iletişim kuramamalarından olumsuz etkilenmişlerdir. Kadın öğrenciler süreç içerisinde hemcinsi olmayan sınıf arkadaşlarına ulaşmakta bile zorlandıklarını vurgulamışlardır. İlk haftalarda öğretmenler odasına girmelerini istemediklerini açıkça belirten diğer öğretmenlerin olumsuz ve isteksiz tavırları öğretmen adaylarında çekingenliğe yol açmıştır. Bilgi, birikim ve deneyimlerini paylaşmak yerine öğretmen adaylarını dışlamış olmaları adaylarda karamsarlığa neden olmuştur. Öğretmenlik Uygulaması dersinin yürütüldüğü okulunda ise öğretmenler odasına girmek gibi bir sorun olmamış fakat sürekli koridorlarda duvar resmi yapan öğretmen adaylarına “boyacı” diye hitap eden öğretmenler dahi gözlemlenmiştir. Zorunlu olarak duvar resmi yaptırılan öğretmen adaylarına öğrencilerin önünde “boyacı” şeklinde hitap edilmesi öğretmen adayları için hayal kırıklığı olmuştur.

4. *Değer görmediğini düşünmek:* Okul deneyimi dersinde diğer öğretmenlerin kendilerine karşı tutumları, öğretmenlik uygulaması dersinde ise sürekli duvar resmi için çalıştırılmaları öğretmen adaylarında değersizlik hissi uyandırmıştır.

Öğretmen adaylarının içinde bulundukları ortamdaki tutumlara ilişkin tema altındaki kodları çeşitlendirirken katılımcı cevaplarından örnek olabilecek referans cümlelerin bazıları doğrudan alıntı olarak aşağıda verilmiştir;

“...zaten hoca kendisi de dile getirdi ben programa müfredata bakmam diye kendisi uyguluyormuş. Hocanın çağdaş bir tutumu yoktu...” (A.Ç.)

“...ilk gittiğimizde biraz korktuk öğretmenler odasına girmeye çekindik. Öğretmenler bizleri yanına almak istemedi...” (A.D.O)

“...sizin söylediklerinize uyduklarını söyleyemem. Bir sınıfa 6 stajyer öğretmen olarak girdik. Her sınıfa girerken yanımızda sandalye taşımamız gerekti. Çoğu zaman kendimizi öğretmen olarak hissedemedik bize öğretmenleri kadar saygı duymadılar doğal olarak...” (B.K.)

Lisans eğitimleri ve uygulama okulu arasındaki uyuma ilişkin bulgular;

Uygulama okullarında teorik bilgilerle gerçek uygulamaların uyumsuzluğu, öğretmenlerin müfredata uymaması, üniversite-okul işbirliği açısından uyumsuzluklar, öğretmen adaylarının sınıflara kalabalık girmesinin ardından kendi aralarında oluşan bilgi çatışmaları gibi çeşitli başlıklar altında uyumsuzluklar kodlara ayrılmıştır. Bu uyumsuzluklar sürecin verimli geçmesini de zorlaştıran etmenlerdendir.

1. *Lisans Eğitimi ile Okulun Uyuşmazlığı:* Öğretmen adaylarının tamamı lisans eğitiminde aldıkları teorik bilgilerin uygulama okulu ile uyuşmadığını vurgulamışlardır. Edinilen teorik bilgilerin faydalı ve yerinde olduğu fakat gerçekte sınıf hâkimiyetinin bile zor kurulduğu anlarda ideal öğretmen davranışı sergilemenin imkânsız olacağından bahsedilmiştir. Bazı öğretmen adayları sınıf içi disiplin için sesi yükseltmek zorunda kaldığını modern yöntemlerin sınıf yönetiminde başarısız olduğunu savunmuştur. Lisans eğitiminde öğrencilerle bireysel ilginin önemi vurgulanırken kalabalık sınıflarda bunun mümkün olmadığını gözlemlediklerini dile getirmişlerdir.
2. *Ders içeriği ve işleyişi uygunsuzluğu:* Ders içeriğine bakıldığında varolan teorik ve uygulamalı bir çok sanatsal faaliyetin gerçekte sınıf içinde uygulanamadığından söz edilmiştir. Öğrencilerin malzeme getirmemesi, ilgisizlikleri, iletişim sorunları, ders süresinin yetmemesi, atölye olmaması gibi bir çok durum derslerin ideal şekilde işlenememesinin sebepleri arasında sunulmuştur. Uygulama öğretmeni, öğretmen adaylarına içeriğe bakmaksızın kendince yöntemlerle ders işlediğini ifade etmiştir.
3. *Üniversite- okul işbirliği:* Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine dair bir çok aksaklığın tespit edildiği görüşmelerde dile getirilen sorunların çoğunun temelinde üniversite-okul işbirliğindeki problemler yer almaktadır. MEB'in yönlendirdiği okullarda yeterli ders saati ve uygulama öğretmeni olmamasına bağlı olarak öğretmen adaylarının başka görevlere yönlendirilmeleri, uygulama öğretmenlerinin denetimindeki eksiklikler, okullardaki imkânsızlıklar aslında her dönem gerçekte varolan sorunlardır. Öğretmen adaylarının çoğu okuldaki dersleri ile üniversitedeki derslerin çakışmasından ve zaten okullarda ders saatinin de az olmasından yana çok sayıda sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir.
4. *Bilgi Çatışması:* Uygulama okulunda çok sayıda öğretmen adayının sınıfa aynı anda girmesi sonucu öğrenci ilişkilerinde fikir ayrılıkları olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci farklı öğretmen adaylarına aynı soruları sorup farklı cevaplar ya da yönlendirmeler aldığı bilginin çatışmalarının yaşandığı vurgulanmıştır.

Öğretmen adaylarının lisans öğrenimlerindeki bilgileri ve uygulama okulu arasındaki uyuma ilişkin tema altındaki kodları çeşitlendirirken katılımcı cevaplarından örnek olabilecek referans cümlelerin bazıları doğrudan alıntı olarak aşağıda verilmiştir;

“...çünkü okulda dersler bizim lisans programımızla uyuşmuyordu...” (M.B.K.)

“...bence, ikisi arasında uçurumlar var. Burada okulda öğrendiğimiz teorik bilgilerle gerçekte öğrenci potansiyeli uyuşmuyor...” (A.D.O)

“...aslında bizim okulda öğrendiğimiz gibi ders işlenmediğini gördüm. Öğretmenler bizim öğrendiklerimizi uygulamıyordu. Staj öğretmenimizin öğrenciye iletişime geçme ve onlara sanatı anlatma durumu öğrendiğimiz gibi değildi...” (E.A.)

“...mesela ben bir çocuk üzerinde yoğunlaşmak istediğimde farklı bir arkadaşım gidip farklı bilgi verebiliyordu...” (M.B.K.)

“...genelde özel günlerle ilgili resimler yaptırıldı. Bazen hoca tahtaya çizdi çocuklar onu tekrar etti yani çocuklar hiç düşünmeye sevk edilmiyordu...” (A.Ç.)

Mesleki becerilere ilişkin bulgular;

Öğretmen adaylarının mesleki beceriler hakkında görüşleri, yaşadıkları zorluklar ve zorluların nedenleri, öğretmenler ya da öğrencilerle yaşadıkları sorunlar bu başlık altında aktarılmıştır.

1. *Sınıf Hakimiyeti:* Öğretmen adayları, uygulama öğretmeninin öğrenciler üzerinde etkisinin zayıf olmasından kaynaklı otorite sağlamada zorluk yaşadıklarını vurgulamışlardır. Aynı zamanda Öğretmenlik Uygulaması için gidilen okulda çok sayıda mülteci çocuğun olması da iletişimi zorlaştırmaktadır. Komutların bir çoğunu anlamlandıramayan ve Türkçe bilmeyen öğrenciler sınıf içi uyumu bozduğundan öğretmenin sınıfa hakim olması da güçleşmektedir. Çok sayıda öğretmen adayının aynı anda sınıfa girmesi hatta oturacakları sandalyeleri de kendileri taşıyıp sınıfta bir köşede oturmuş olmaları öğrencilerin gözünde itibar sağlamalarını oldukça zorlaştıran ortamlara örnek olarak öğretmen adayları tarafından aktarılmıştır.
2. *İletişim Kuramama;* öğretmen adayları özellikle ikinci dönem Öğretmenlik Uygulaması için gittikleri okulda çeşitli nedenlerden ötürü sürekli okulun duvarlarına resim yaptıkları için öğrencilerle iletişim kuramamışlardır. Ortalama haftada 4 saat duvar boyayıp, 1 saat derse katılmaları hem öğrencilerle hem de diğer öğretmenlerle aralarında iletişim zorluğuna neden olmuştur.

Çekingenlik; uygulama okulunda çalışan tecrübeli öğretmenlerin birçoğunun öğretmen adaylarına mesafeli yaklaşması, onları öğretmenler odasına kabul etmek istememeleri sonucunda çekingenlik duygusuna kapılan öğretmen adayları iletişim kurmakta zorlanmıştır. Özellikle ilk dönem Okul Deneyimi dersinin uygulandığı okulda kadın ve erkek öğretmenlerin ayrı odalarda oturuyor olması genç öğretmenler adaylarını şaşırtan durumlardan biri olmuştur.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerle iletişimsizlik; Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin her ikisi içinde Samsun ili İlkadım ilçesinde iki farklı okula gidilmesine rağmen, Okul Deneyimi dersinin uygulama okulunda öğrencilerin sosyo-ekonomik koşullarının iyi olduğu fakat Öğretmenlik Uygulaması dersinin uygulama okulunda çok sayıda mülteci öğrenci olduğu vurgulanmıştır. Öğretmen adayları sınıf içinde otorite kurmakta zorluk çektiklerinden bahsederken özellikle mülteci çocukların hiçbir şekilde derse katılmamasından ve onlarla iletişim kurulamamasından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının mesleki becerilerle ilgili algılarına ilişkin tema altındaki kodları çeşitlendirirken katılımcı cevaplarından örnek olabilecek referans cümlelerin bazıları doğrudan alıntı olarak aşağıda verilmiştir;

“...Suriyeli olduğundan çok zorlandık zaten hiçbir şekilde iletişim kuramadık...” (E.Ç.)

“...ilk dönemki öğretmenler daha hevesli istekliydi. Öğrencilerle ilgilenmişlerdi ve çocuklar ne desek yapabiliyordu. İkinci dönem ise öğretmenler daha yaşlı idi. Sınıfı salmışlardı ve biz ne yaparsak yapalım eskisine dönmüyordu...” (M.B.K.)

“...öğrencilerle koridorda bile hiç iletişim kuramadık bizim için talihsizlikti...” (E.A.Y.)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bulgulara göre, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerini eğitim programları içinde önemli bir noktada gördükleri anlaşılmaktadır. Ancak Görsel Sanatlar Eğitimi alanına karşı yerleşik hale gelen yanlış kanılar neticesinde derslerde kendilerini deneme ve görme imkanından ziyade okullarda yaptıkları farklı uygulamalar sebebiyle; uygulama öğretmenlerine, uygulama okullarına ve uygulama öğretim elemanlarına karşı tutumlarının süreç içerisinde değiştiği gözlemlenmiştir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri neticesinde edindikleri tecrübelerin ve izlenimlerin onların beklentileri yönünde olmayışının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Bu olumsuz sebeplerden bazıları kısa sürede ortadan kaldırılabilir olsa da birçoğu yönetim desteği olmadan onarılamayacak ölçüdedir. Lisans öğrenimleri süresince ideal öğretmen davranışları kazandırılmaya çalışılan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik uygulama imkanı buldukları bu ilk adımda; uygulama okulu, uygulama öğretmeni, öğretim elemanı gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak mesleğe karşı olumsuz bakış açıları geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Bulgularda vurgulanan problemlerin giderilmesi için öncelikle öğretmenlik programları son sınıf öğrencilerini uygulama okuluna yönlendirirken Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversite iş birliği daha koordine olmalı. Birçok öğretmen adayının aynı sınıfta tecrübe kazanması yerine farklı sınıflarda gözlem yapabileceği şekilde bir dağılım olmalıdır. Çok sayıda aday öğretmenin aynı anda aynı sınıfta bulunması dersin verimliliğini azaltmaktadır. Verimliliği düşüren bu durum aynı zamanda öğretmen adayının sınıf içerisinde kendi otoritesini sağlamasını da zorlaştırmaktadır. Zaman zaman uygulama okulunda yeteri kadar görsel sanatlar dersi ya da görsel sanatlar öğretmeni olmamasına rağmen bu okullara öğretmen adaylarının stajyer olarak atandığı da gözlemlenmiştir. Bu gibi koordinasyon sorunlarına bağlı eksikliklerin giderilmesi sürecin niteliğinin artırılması için kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Uygulama okullarında aday öğretmenlere gözlem imkanı verilmeli ve gözlem süreleri daha uzun tutulmalıdır. Görsel sanatlar öğretmen adaylarına sadece okullarda yapılacak etkinlik/duvar süslenmesi/ pano hazırlanması gibi alanlarda değil sınıf içinde öğretim sürecinde de aktif yetki verilmesi gerekmektedir. Bu sayede aday öğretmen öğrenci ile etkileşim sağlayabilecek ve mesleğin olumlu ve olumsuz yanlarını yaşayarak öğrenebilecektir.

Lisans öğreniminde Resim-İş Öğretmenliği müfredatında bulunan birçok dersin içeriğinde sanat eğitimi, genel formasyon dersleri, çeşitli özel ve genel öğretim yöntemleri hakkında konular bulunmaktadır. Öğretim elemanları bu konular hakkında bilgi aktarımı yaparken genel geçerliliği olan yüzeysel pedagojik içerikler yerine gerçek hayatla ilişkilendirerek ve gözlem imkanı sunacak şekilde süreci organize etmelidir. Üniversitelerde ideal öğretmen davranışları benimsetilmeye çalışırken gerçekte var olan durumun unutulmaması gerekmektedir. Uygulama okulu olarak seçilen okullarda mutlaka yeterli sayıda görsel sanatlar dersi ve öğretmeni olup olmadığına bakılmalı ve üniversitelerin ders programı da okullardakine uygun olmalıdır. Lisans son sınıf öğrencilerinin ders programı organize edilirken öğretmen adayına üniversite dışında gözlem yapabilecek geniş boşluklar bırakılmalıdır.

Sonuç olarak sanat eğitiminin ve sanatla uğraşı halinde olmanın bireyin gelişimine olumlu katkıları olduğu bilinmektedir. Sanat eğitiminin olması gerektiği nitelikte yürümesi için

sanat eğitimcisinin mesleğe karşı donanım elde etmiş olması da oldukça önemli bir husustur. Bu bağlamda sanat eğitimcisi olmak üzere öğrenimlerinin son yılına gelen öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde uygulamalı derslerin niteliği sürekli olarak denetlenmeli, çağa uygun şekilde gerektiğinde yeniden organize edilebilmelidir. Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin yürütüldüğü uygulama okullarının koşulları ve uygulama öğretmenin donanımı yeterli olmadığında bu okullarda uygulamalar yapılmasına izin verilmemelidir. Sürekli ve tutarlı olarak denetim altında ve iyileştirilmiş ortamlarda öğrenim gören öğretmen adayları ile geleceğe ışık tutabilecek çağdaş bireyler için nitelikli sanat eğitimi ortamları oluşturulabileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Atalay, M. S. (1996, 30 Eylül/4 Ekim). Bilgi Toplumu Öğretmenlerinin Sorunları. Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler. Sempozyum 96'Ankara Programı, Ankara.
- Azar, A. (2003). "Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüşlerinin Yansımaları". Milli Eğitim. Sayı.159. Yaz/2003. Ankara. 181-194
- Büyükkaragöz, Savaş. Çivi, Cuma. (1999). Genel Öğretim Metotları. Beta Basım Yayım. İstanbul.
- Creswell, J. W. (2017). Nitel Araştırmacılar için 30 Temel Beceri. Anı Yayıncılık, Ankara
- Güzel Sanatlar Komisyonu Raporları 1961, 1982, 1983, 1993 M.E.B.Basımevi Ankara
- Koç, N. (2005, Eylül). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanmanın Getirdiği Sorunlar. G.Ü. G.E.F. Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen yetiştirme Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı, 45-49, Ankara.
- Lichtman, M. (2006). Qualitative Research in Education a Users' Guide. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Meliha Yılmaz, Resim-İş Eğitimi Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi I Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar, GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 1 (2006) 165-185
- YÖK/Dünya Bankası MEGP Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi (1996a). Okullardaki Çalışmalar (İlköğretim). Ankara.
- YÖK/Dünya Bankası MEGP Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi (1996b). Okullardaki Çalışmalar (Ortaöğretim). Ankara.
- YÖK/Dünya Bankası MEGP Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi (1998). Fakülte-Okul İşbirliği. Ankara.